

mr. drs. C. Dekkers MFP CFP®
Senior pensioenjurist bij Pensioennavigator

prof. mr. dr. Mark Heemskerk EPP CFP®
Hoogleraar Pensioenrecht aan de Radboud Universiteit Nijmegen, advocaat-partner bij held law en raadsheer-plaatsvervanger bij het Hof Den Bosch

In deze bijdrage bespreken wij de gevolgen van de wijziging van het partnerpensioen na de Wet toekomst pensioenen bij scheiding. Eerst belichten wij de verschillen tussen het oude en nieuwe systeem. Nu is opbouw partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum nog mogelijk. Na de transitie naar de Wet toekomst pensioenen is er partnerpensioen op risicobasis bij overlijden vóór de pensioendatum en een uniform partnerbegrip. Door die wijzigingen van het partnerpensioen gaan er gevolgen optreden bij echtscheiding, bijvoorbeeld voor het bijzonder partnerpensioen, het pensioenverweer, afschaffing van restitutie en door uitstel van de pensioendatum door de deelnemer. Wij analyseren de gevolgen en doen enkele verbetersuggesties.

Het nieuwe partnerpensioen en scheiding: *Aanpassen en oppassen*

DE WIJZIGING VAN HET PARTNERPENSIOEN OP HOOFDLIJNEN

Meer uniformiteit voor ongehuwde partners met gezamenlijke huishouding

Echtgenoten en geregistreerd partners waren en blijven partners voor het partnerpensioen. Ongehuwd samenwonenden kunnen in veel gevallen in aanmerking komen voor een partnerpensioen.¹ Of ongehuwd samenwonenden kwalificeren als partner is niet uniform. Vaak is in het pensioenreglement de eis gesteld aan samenwonende partners van een notariële samenlevingsovereenkomst, minimaal 6 maanden samenleving volgens de basisregistratie personen (BRP) plus aanmelding bij de pensioenuitvoerder. Dat leidde regelmatig tot schrijnende situaties wanneer die aanmelding niet was gedaan: weduwen (m/v) aan de poort.²

Positief vinden wij dat de nieuwe wet het partnerbegrip uniformeert door de eis van een gezamenlijke huishouding.³ Er is sprake van een gezamenlijke huishouding indien de betrokkenen een notarieel verleden samenlevingscontract hebben gesloten of sprake

is van een samenlevingsverklaring en wordt voldaan aan de voorwaarden.⁴ Die voorwaarden verschillen bij een bepaald of een onbepaald partnersysteem.

Onbepaald partnersysteem

Bij een onbepaald partnersysteem hoeft de partner niet te worden aangemeld. Een samenlevingsverklaring volstaat. Die samenlevingsverklaring kan zelfs na het overlijden van de partner eenzijdig worden opgesteld. Dan moet de 'samenleving' wel aannemelijk worden gemaakt aan de hand van wettelijk genoemde criteria voor gezamenlijke huishouding. De samenlevingsverklaring kan ook worden ingetrokken.⁵

Bepaald partnersysteem

Bij een bepaald partnerpensioen is sprake van een specifiek aangemelde partner. Er is een gezamenlijke huishouding indien en zolang er een notarieel verleden samenlevingscontract is en dit samenlevingscontract, inclusief partner, gemeld is aan de pensioenuitvoerder. Alternatief is dat er een gezamenlijke huishouding is en een door beide betrokkenen ondertekende samenlevingsverklaring, waarin zij verklaren woonachtig te zijn op hetzelfde adres en voor elkaar te zorgen en deze samenlevingsverklaring is gestuurd naar de pensioenuitvoerder. Het risico van de weduwe aan de poort is niet verholpen. Bij een bepaald partnersysteem is nog steeds aanmelding vereist van de notariële samenlevingsovereenkomst of de samenlevingsverklaring.

1 Werkgevers zijn formeel bevoegd om geen partnerpensioen aan te bieden aan ongehuwd samenwonenden. Dat is geen verboden onderscheid naar burgerlijke staat aangezien dit expliciet is uitgezonderd in art. 5 lid 6 AWGB. Kwalificeren ongehuwd samenwonenden als partner dan mag er tussen gehuwden en ongehuwden geen onderscheid worden gemaakt, vgl. art. 16 Pw.

2 Zie M. Heemskerk, *Huilende weduws aan de poort*, in: *Pensioenruzie ter leering en vermaak*, VMN 2023, p. 35.

3 Zie de partnerdefinitie in art. 1 Pw. Kamerstukken II 2021-22, 36067, 3, p. 198-199, 354-355. Wie partner was onder het oude regime, blijft partner op grond van de overgangsbepaling van art. 220g lid 2 Pensioenwet.

4 Art. 2a Pw.

5 Art. 1b Besluit uitvoering Pw en Wet verplichte beroepspensioenregelingv.

Bijzonder partnerpensioen voor pensioendatum is nihil

VORM EN HOOGTE PARTNERPENSIOEN AFHANKELIJK VAN OVERLIJDEN VÓÓR OF NA PENSIONERING

Vorm en inhoud (hoogte) van het nabestaandenpensioen wijzigen. Nu is er vrije keuze voor een partnerpensioen op opbouwbasis of op risicobasis. Na de overstap naar de nieuwe premie-overeenkomst in de Wet toekomst pensioenen komt er een voorgeschreven vorm. Bij overlijden vóór de pensioendatum is het nabestaandenpensioen op risicobasis. De hoogte van dat partnerpensioen is diensttijdonafhankelijk. Bij overlijden na de pensioendatum is het nabestaandenpensioen op opbouwbasis.⁶ Opgebouwd partnerpensioen bij overlijden vóór de pensioendatum daterend van vóór de wijziging wegens de nieuwe wet blijft gehandhaafd.⁷

Partnerpensioen bij overlijden vóór de pensioendatum

Hét kenmerk van een risicoverzekering is dat er geen verzekering is na einde deelname. Ter bescherming van nabestaanden na einde deelname zijn er uitlooperperiodes, waarin de dekking automatisch wordt voortgezet voor minimaal 3 en maximaal 6 maanden en mogelijk langer, tijdens WW- en Ziektewetperiode.⁸ Dekking daarna is maximaal 15 jaar mogelijk door uitruil van ouderdomspensioen.⁹ De fiscaal maximale hoogte is 50% van het pensioengevend salaris.¹⁰ De hoogte is als gezegd niet langer afhankelijk van het aantal dienstjaren én wordt berekend over pensioengevend salaris zonder aftrek van een franchise. De wetgever beoogt met de koppeling aan salaris zonder aftrek van franchise een beter vangnet te bieden aan kwetsbare partners met een relatief laag inkomen:

“Deze wijziging is juist gunstig voor mensen met een lager inkomen, omdat er in het nieuwe pensioenstelsel voor hen wel een partnerpensioen verzekerd wordt, wat een betere bescherming biedt dan nu het geval is.”¹¹

6 Art. 16 Pw.

7 Art. 220g Pw.

8 Art. 55 Pw.

9 Art. 61a Pw.

10 Art. 18b Wet op de loonbelasting 1964; art. 16 Pw.

11 Kamerstukken I 2022/23, 36067, H, p. 287-288.

Tijdens de parlementaire behandeling is verzocht om in te gaan op het verwachte niveau van de dekking. Daarop is geantwoord dat de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars verwachten dat de dekking voor partnerpensioen in een premiereregeling zal variëren tussen de 20 en 25 % van het pensioengevend salaris, dat wil zeggen zonder dat er rekening wordt gehouden met de franchise. Dit percentage correspondeerde met de gemiddelde dekkingen.¹²

Partnerpensioen bij overlijden na de pensioendatum

Bij overlijden na de pensioendatum is het nabestaandenpensioen op opbouwbasis. Ieder jaar wordt een stukje partnerpensioen opgebouwd. Dat verschil tussen risicodekking vóór en opgebouwd pensioen na pensioendatum kan leiden tot verschillen bij overlijden van de deelnemer vlak vóór of na de pensioendatum. In de parlementaire behandeling is – nogal cru – gevraagd of het bij terminale gevallen niet verstandig zou zijn om een pensioenadviseur te betrekken voor het overlijdensmoment. Dat klinkt hard. Met het oog op financiële planning is het geen vreemde gedachte.¹³

Hoogte van het partnerpensioen vóór of na pensioendatum kan verschillen

Onder de Wtp wordt de hoogte van het partnerpensioen bij overlijden vóór de pensioendatum als gezegd diensttijdonafhankelijk. De hoogte van het partnerpensioen is dus niet meer afhankelijk van het arbeidsverleden of de dienstjaren bij de huidige werkgever.¹⁴ De hoogte bedraagt maximaal 50% van het pensioengevend loon.¹⁵ Dat is een wijziging t.o.v. het gangbare systeem waarbij de hoogte was gekoppeld aan de pensioengrondslag (pensioengevend salaris – franchise). Het partnerpensioen bij overlijden op of na pensioendatum betreft een partnerpensioen op opbouwbasis.¹⁶ Dat betekent dat er verschillen kunnen ontstaan bij overlijden van de deelnemer vóór of na de pensioendatum.¹⁷ Bij overlijden voor pensioendatum is de dekking een percentage van het pensioengevend loon. Dat kan hoger zijn dan het partnerpensioen bij overlijden na pensioendatum dat op kapitaalbasis is opgebouwd. De ratio is dat de dekking bij overlijden voor pensioendatum is bedoeld ter compensatie van het wegvallende arbeidsinkomen van de deelnemer. Bij overlijden na pensioendatum gaat het over het wegvallende pensioeninkomen van de deelnemer. Het verschil kan verkleind worden door naast

12 Kamerstukken I 2022/23, 36067, K, p. 25-26.

13 F. Hoens, M. Heemskerk, Pensioen en scheiding gevangen tussen Wet toekomst pensioen en Wet pensioenverdeling bij scheiding, *PM* 2022-8/9.

14 Kamerstukken II 2021/22, 36067, nr. 3, p. 196-198.

15 Art. 18b lid 1 Wet LB 1964.

16 Art. 16 lid 1b Pw.

17 Vgl. F. Hoens, M. Heemskerk, Scheid niet voor je 67 bent en alle geheimen van het partnerpensioen kent, *WPNR* 2022/7376.

een lager partnerpensioen op risicobasis gelijktijdig een nabestaandenoverbruggingspensioen aan te bieden. Dat geeft dekking bij overlijden voor pensioendatum tot aan de pensioendatum van de nabestaande. Op die manier kan het niveau van de dekking van het levenslange partnerpensioen lager vastgesteld worden, terwijl er bij overlijden voor pensioendatum afdoende dekking blijft voor het overlijdensrisico, aldus de regering.¹⁸

BIJZONDER PARTNERPENSIOEN NA ECHTSCHEIDING

Geen bijzonder partnerpensioen bij scheiding en overlijden vóór pensioendatum

Bij echtscheiding krijgt de partner (vereveningsgerechtigde) van de deelnemer (vereveningsplichtige) van rechtswege een aanspraak op bijzonder partnerpensioen.¹⁹ Het bijzondere aan de partner is dat het een ex-partner is. De hoogte van het bijzonder partnerpensioen wordt vastgesteld alsof de deelnemer ten tijde van de echtscheiding de dienstbetrekking heeft beëindigd. Overlijdt de deelnemer voor de pensioendatum en is er partnerpensioen op risicobasis dan is er geen kapitaal of aanspraak.²⁰ Na de transitie onder de Wet toekomst pensioenen kan vóór de pensioendatum alleen nog maar partnerpensioen op risicobasis verzekerd worden. Er gaan veel ex-partners zijn die bij scheiding het vooruitzicht op partnerpensioen verliezen. Het wegvallen van bijzonder partnerpensioen door de scheiding vergroot de kans op een (succesvol) beroep op het pensioenverweer.²¹ De ex-partner gaat naast bijzonder partnerpensioen bij overlijden van de ex financiële gevolgen ondervinden vanwege het wegvallen van bijvoorbeeld alimentatie door overlijden. Uitstel van de ingangsdatum van het ouderdompensioen verkleint de kans op de uitkering van het bijzonder partnerpensioen. Overlijdt de deelnemer vóór de ingangsdatum, dan is er geen bijzonder partnerpensioen.

Pensioenverweer neemt toe

Bijzonder partnerpensioen bij overlijden ex na pensioendatum

Het partnerpensioen bij overlijden na pensioendatum is kapitaalgedekt want op opbouwbasis. Bij echtscheiding ontstaat dus wel een recht op bijzonder partnerpensioen. Maar dan alleen bij overlijden van de ex na de pensioendatum. Voor wat betreft het ontvangen van partnerpensioen is het dus prettig – los van eventueel andere gevoelens – als de ex niet overlijdt voordat deze de

18 Kamerstukken I 2022-23, 36 067, K, p. 195.

19 Art. 57 lid 1 Pw. Met de invoering van de Wet toekomst pensioenen is artikel 57 Pw inhoudelijk niet gewijzigd.

20 Kamerstukken II 2021/22, 36067, nr. 3, p. 193-196.

21 Art. 1:153 BW.

pensioendatum bereikt. De situatie op het moment van overlijden is leidend voor het vaststellen van het recht op partnerpensioen. Bij het vaststellen van het recht op partnerpensioen na pensioendatum gaan pensioenuitvoerders uit van de situatie op de pensioendatum.²²

Vóór de wijziging van het partnerpensioen wegens de Wet toekomst pensioenen is het nog mogelijk een voorziening te treffen voor de ex-partner bij overlijden van de deelnemer als het partnerpensioen voor pensioendatum op risicobasis verzekerd is. Dat kan bijvoorbeeld door uitruil van ouderdompensioen in partnerpensioen²³ of doordat er restitutie van kapitaal plaatsvindt.

UITRUIL VAN OUDERDOMPENSIOEN NAAR PARTNERPENSIOEN

Het recht op uitruil van ouderdompensioen in partnerpensioen op het moment van scheiding is geen wettelijk recht. Partijen konden deze mogelijkheid opnemen in de pensioenovereenkomst.²⁴ In de Wtp is uitruil van ouderdompensioen in partnerpensioen vervangen voor de mogelijkheid het partnerpensioen bij beëindiging deelneming voort te zetten op risicobasis.²⁵ Uitruil van ouderdompensioen in partnerpensioen is alleen nog mogelijk op het moment dat het ouderdompensioen ingaat.²⁶ Nu het onder de Wtp niet meer mogelijk is om bij scheiding een deel van het ouderdompensioen uit te ruilen voor partnerpensioen zal bij een scheiding het bijzonder partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum nihil bedragen. Uitruil op pensioendatum blijft mogelijk. Met toestemming van de eventuele partner kan (een deel van) het partnerpensioen worden uitgeruild voor een hoger ouderdompensioen. Omgekeerd kan de deelnemer op pensioendatum of tussentijds bij einde dienstverband ervoor kiezen een deel van het opgebouwde ouderdompensioen te gebruiken voor een (hoger) partnerpensioen op opbouwbasis. Dat kan interessant zijn indien het partnerpensioen voor pensioendatum op risicobasis is verzekerd en er geen partnerpensioen is opgebouwd ten behoeve van de periode na pensioendatum.²⁷ Dit betekent dat voortijdige uitruil mogelijk is, maar niet gebruikt kan worden als partnerpensioen vóór de pensioendatum.

RESTITUTIE: OMZETTEN KAPITAAL IN PARTNERPENSIOEN

De meeste Premiepensioeninstellingen (PPI's) hanteerden de mogelijkheid om bij overlijden het opgebouwde kapitaal, of deel

22 Kamerstukken I 2022/23, 36067, H, p. 100-101.

23 Art. 61 Pw.

24 Kamerstukken I 2006/07, 30 413 C, p. 42.

25 Art. 61a Pw.

26 Art. 60 Pw.

27 Kamerstukken II 2021/22, 36067, nr. 3, p. 193-196; Kamerstukken I 2022/23, 36 067, P, p. 13.

Het onbedoelde effect van het nieuwe partnerpensioen is dat andere groepen kwetsbaar worden

daarvan, om te zetten in een partnerpensioen. Dit restitutiebeding mag in het nieuwe stelsel niet meer.²⁸

“Op dit moment kan in een pensioenregeling die wordt uitgevoerd door een PPI inderdaad worden afgesproken dat de waarde van de (ouderdoms)-aanspraken van een overleden deelnemer ten gunste komen aan bijvoorbeeld de nabestaande. Na inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen is deze toedeling van het vrijvallende vermogen aan de nabestaande voor de aankoop van een nabestaandenpensioen niet meer mogelijk. In het nieuwe pensioenstelsel is immers voor pensioendatum alleen nog een partnerpensioen op risicobasis mogelijk. Dat geldt ook voor pensioenregelingen die door een PPI worden uitgevoerd, hiervoor hoeft de Wet op het financieel toezicht niet te worden aangepast.”²⁹

Bij restitutie wordt pas een recht op partnerpensioen verkregen bij overlijden van de deelnemer. Er is geen recht op partnerpensioen bij beëindiging van de deelneming maar recht op een kapitaal met een restitutieclausule. Het is als het ware een voorwaardelijk recht op partnerpensioen afhankelijk van het overlijden.

Dit lijkt te betekenen dat bij scheiding geen recht ontstaat op bijzonder partnerpensioen. In artikel 57 is immers opgenomen dat de ex-partner een zodanige aanspraak op partnerpensioen verkrijgt alsof de deelname is geëindigd. Die aanspraak op restitutie wordt niet bij scheiding (einde deelname) verkregen maar pas bij overlijden. Ten tijde van de scheiding – of de ontslagfictie – is er geen partnerpensioen. De ex-echtgenoot krijgt alleen recht op 50 % van het opgebouwd ouderdompensioen tijdens het huwelijk op grond van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding. Op het verevende kapitaal blijft de restitutieclausule zitten. Bij overlijden wordt volledige kapitaal geheel of gedeeltelijk aangewend een partnerpensioen.

Restitutie is in de parlementaire stukken herhaaldelijk aange-merkt als opgebouwd partnerpensioen.

“Het toestaan van een bepaalde vorm van restitutie betekent feitelijk dat er ook een kapitaalgedekt partnerpensioen wordt toegestaan ter dekking van het overlijden voor pensioendatum. Vanuit het oogpunt van uniformering van het partnerpensioen acht de regering dat niet wenselijk.”³⁰

Ook Lutjens en Kappelle wijzen er op dat de restitutie een (beperkte) mate van opbouw kent.³¹ Hoe dan ook: in het nieuwe partnerpensioen na invoering van de Wtp is restitutie niet meer mogelijk. Dat betekent dat een partner bij scheiding geen recht meer heeft op bijzonder partnerpensioen, anders dan het bijzonder partnerpensioen na pensioendatum.

PENSIOENVERWEER

Wij verwachten dat het nieuwe partnerpensioen op risicobasis bij overlijden voor pensioendatum tot meer pensioenverweer gaat leiden. Het partnerpensioen voor de pensioendatum dat op risicobasis verzekerd is heeft bij beëindiging deelnemerschap immers geen waarde. Daardoor ontstaat er geen recht op een bijzonder partnerpensioen. Als door de scheiding een vooruitzicht op een uitkering bij vooroverlijden, zoals het partnerpensioen, verloren gaat of minder wordt, kan de echtgenoot die niet het echtscheidingsverzoek heeft gedaan pensioenverweer voeren. De echtscheiding kan dan pas plaatsvinden als partijen voor het gemis aan partnerpensioen een alternatief hebben. Het recht op pensioenverweer bestaat niet als de partner voldoende middelen heeft. Dan is het verloren recht op partnerpensioen niet urgent genoeg om de scheiding te blokkeren. De rechter beoordeelt of de betreffende echtgenoot redelijkerwijs voor voldoende voorzieningen kan zorgen, of dat de echtgenoot een andere partnerpensioenvoorziening moet treffen voor zijn ex-echtgenoot.³² Een beroep op pensioenverweer is niet inroepbaar door de echtgenoot die het verzoek tot echtscheiding heeft gedaan. Zo oordeelde de Hoge Raad: *“Het pensioenverweer van art. 1:153 lid 1 BW staat immers niet ten dienste van een echtgenoot die zelf echtscheiding verzoekt. Die echtgenoot kan wel met een beroep op art. 1:157 lid 2 BW verzoeken om bij de vaststelling van de alimentatieverplichting van de andere echtgenoot rekening te houden met de behoefte aan een nabestaandenpensioen.”³³*

28 Kamerstukken II 2021/22, 30 067, nr. 3, p. 300.

29 Kamerstukken I 2022/23, 36 067, P, p 13.

30 Kamerstukken II 2022/23, 36067, nr. 89 Bijlage C, p. 7; vgl. Kamerstukken II 2021-22, 36 067, 7, p. 137; vgl. Kamerstukken I 2022/23, 36 067, K, p. 147; P, p. 64.

31 Vgl. E. Lutjens, H. Kappelle, Het partnerpensioen volgens de Wet toekomst pensioenen, TPV 2023/2.

32 Kamerstukken II 2021/22, 36067, nr. 4, p. 40-42.

33 HR 7 april 2017, ECLI:NL:HR:2017:636, r.o. 3.3.3.

Uitruil in partnerpensioen is vervangen door de mogelijkheid het partnerpensioen bij beëindiging deelneming voort te zetten

IS VOORTZETTING PARTNERPENSIOEN OP RISICOBASIS NA SCHEIDING EEN OPTIE?

Een partnerpensioen op risicobasis heeft geen onderliggende waarde die verdeeld kan worden bij een scheiding.³⁴ Reparatiemogelijkheden zoals uitruil van ouderdomspensioen in partnerpensioen en restitutie van pensioenkapitaal zijn niet meer mogelijk. Om schrijnende situaties en pensioenverweer te voorkomen is het van belang dat de ex-partner zicht houdt op een partnerpensioen. Dit belang neemt toe als bij overlijden het recht op alimentatie vervalt.

Een alternatief is voortzetting van het partnerpensioen op risico voor pensioendatum voor de ex-partner. Deze mogelijkheid is belangrijk als de privé situatie van partners het niet toelaat het verlies aan het vooruitzicht op partnerpensioen te compenseren. Dit kan zijn doordat er niet voldoende vermogen is, omdat een risicoverzekering in privé te duur is of simpelweg doordat de medische keuring negatief uitvalt.³⁵

Een oplossing om het gemis aan bijzonder partnerpensioen op te vangen is om het partnerpensioen op risicobasis na echtscheiding voort te zetten waarbij de ex-partner als begunstigde wordt aangemerkt. De vraag is of voortzetting van partnerpensioen op risicobasis na de scheiding voor de ex-partner nu al mogelijk is. En wat gebeurt er als de deelnemer een nieuwe partner krijgt?

In de Pensioenwet komt de term ‘gewezen partner’ 60 keer voor. Een definitie ontbreekt. Wel is in artikel 1 Pw een definitie van partnerpensioen opgenomen waarin verwezen wordt naar de gewezen partner. Partnerpensioen is ‘een geldelijke uitkering, die vastgesteld of variabel is, voor de partner of gewezen partner wegens het overlijden van de werknemer of gewezen werknemer’.³⁶ Ook het bijzonder partnerpensioen is gedefinieerd: ‘de aanspraak op partnerpensioen die op grond van artikel 57, eerste, tweede of derde lid, verkregen wordt door de gewezen partner’.³⁷ Het ontbre-

ken van een wettelijke definitie van gewezen partner sluit volgens ons niet uit dat het partnerpensioen op risicobasis wordt voortgezet na de scheiding. Fiscaal is het toegestaan om een partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum te realiseren voor gewezen partners. In het herziene artikel 18 Wet LB eerste lid sub 3 staat: ‘Een inkomensvoorziening na hun overlijden voor de ingangsdatum van het ouderdomspensioen ten behoeve van hun partner of gewezen partner in de zin van artikel 1 van de Pensioenwet (partnerpensioen bij overlijden voor pensioendatum)’. In artikel 18 Wet LB vóór de invoering van de Wtp stond: ‘een inkomensvoorziening na hun overlijden ten behoeve van hun echtgenoten en gewezen echtgenoten, dan wel van degenen met wie zij duurzaam een gezamenlijke huishouding voeren of hebben gevoerd en met wie geen bloed- of aanverwantschap in de eerste graad bestaat (partnerpensioen)’

Fiscaal lijkt ruimte te bestaan om de gewezen partner aan te merken voor het partnerpensioen. In de Pensioenwet kwalificeert de gewezen partner niet als partner en kan deze daardoor niet in aanmerking komen voor het partnerpensioen.

Met de definitie van partnerpensioen in artikel 1 PW is het mogelijk dat de gewezen partner bij overlijden van de deelnemer een uitkering krijgt: *een geldelijke uitkering, die vastgesteld of variabel is, voor de partner of gewezen partner wegens het overlijden van de werknemer of gewezen werknemer.*

Die uitleg lijkt op gespannen voet te staan met de definitie van bijzonder partnerpensioen. Dat hanteert de ontslagfictie voor de waarde van het partnerpensioen. Tijdens de parlementaire geschiedenis is opgemerkt:

*“Een partnerpensioen op risicobasis heeft geen onderliggende waarde die verdeeld kan worden bij een scheiding. De risicodekking zal in veel gevallen, wanneer er sprake is van een zogenoemd **onbepaald partnerbegrip**, na een scheiding gewoon doorlopen ten behoeve van een **eventuele nieuwe partner van de deelnemer**.” (bold CD/MH).*³⁸

Hier staat bij een onbepaald partnersysteem de risicodekking na scheiding doorloopt voor een eventuele nieuwe partner. Dat suggereert dat de risicodekking niet doorloopt voor de ex-partner, al staat het er niet. Toch zien wij ruimte voor een uitleg waarbij een begunstiging van de ex-partner na scheiding mogelijk is, indien dat op de juiste wijze in het pensioenreglement wordt verwoord. Het partnerpensioen kan na de scheiding op risicobasis voor de gewezen partner worden voortgezet op risicobasis. Dat past in de wettelijke definitie van partnerpensioen.

38 Kamerstukken I 2022/23, 36067, H, p. 290-292.

34 Kamerstukken I 2022/23, 36067, K, p. 47-48.

35 Voor een individuele verzekering geldt het keuringsverbod niet uit art. 4 lid 3 WMK.

36 Art. 1 Pw.

37 Art. 1 Pw.

BEGUNSTIGING VAN DE EX-PARTNER BIJ VOORTZETTING PARTNERPENSIENEN OP RISICOBASIS

Het wegvallen van partnerpensioen bij scheiding kan met een welwillende uitleg voorkomen worden. Hieronder doen wij een suggestie hoe dat verduidelijkt en gerealiseerd kan worden. Bij een bepaald partnersysteem kan de ex-partner worden aangewezen als begunstigde. Bij een onbepaald partnersysteem wordt pas bij overlijden duidelijk wie de (ex-)partner is en of er recht op partnerpensioen is. In de pensioenovereenkomst kan opgenomen worden dat bij overlijden van de deelnemer het partnerpensioen toekomt aan de ex-partner zolang er premie is betaald tot het moment van overlijden en op het moment van overlijden er geen nieuwe partner is. Het is wenselijk indien de wetgever bij de Veegwet verduidelijking biedt. Zolang de deelnemer geen nieuwe partner heeft, levert voortzetting van het partnerpensioen op risicobasis geen problemen op. Krijgt de deelnemer een nieuwe partner, dan moet duidelijk zijn wie in aanmerking komt voor partnerpensioen. De wet schrijft voor dat de deelnemer slechts één partner kan aanmerken voor het partnerpensioen. Het lijkt ons logisch dat dit de partner is en niet de ex-partner.³⁹ Nu het partnerpensioen diensttijdafhankelijk is geworden lijkt dit ondeelbaar te zijn. Het partnerpensioen is niet gedeeltelijk toewijsbaar aan de ex-partner en anderzijds gedeeltelijk aan de partner. Bij opgebouwd partnerpensioen was dat nog mogelijk.

Op het moment dat de deelnemer een nieuwe partner heeft, en dit meldt bij de pensioenuitvoerder zal bij overlijden de uitkering toekomen aan de nieuwe partner.

De ex-partner kan bij een welwillende uitleg van de wettelijke mogelijkheden in de gelegenheid gesteld worden het partnerpensioen op risicobasis vrijwillig voor te zetten onder de voorwaarde dat dit gefinancierd wordt uit de waarde van het verevende kapitaal dat toekomt aan de vereveningsgerechtigde. Deze bepaling komt overeen met *art. 61a PW*, waarin ouderdompensioen(kapitaal) wordt uitgeruild om partnerpensioen op risicobasis voort te zetten. Deze keuze dient wel overeengekomen te worden op het moment van scheiding. Indien partijen kiezen voor conversie dan krijgt de ex-partner het recht het partnerpensioen voort te zetten zonder instemming van de vereveningsplichtige. Ook verkrijgt de ex-partner de keuze het partnerpensioen op risicobasis voort te zetten en te financieren uit de waarde van het verevende kapitaal als de deelnemer uit dienst gaat en nog geen nieuwe partner heeft.

Er is nog een fiscaal aandachtspunt. Bij de voortzetting van partnerpensioen op risicobasis voor de ex-partner na uitruil en een eventuele nieuwe partner kan het partnerpensioen op risicobasis meer bedragen dan 50% van het pensioengevend loon. Het kan zijn dat beide uitkeringen samen binnen dit maximum blijven. Een fiscale uitleg waarbij een afzonderlijke beoordeling van de

50% voldoende is, lost dit probleem eveneens op. Krijgt de deelnemer na scheiding een nieuwe partner en is een strikte uitleg van de 50% aan de orde, dan dient het totale partnerpensioen beneden die 50% te blijven. Een oplossingsrichting daarvoor kan zijn om de de duur van de huwelijkse periode of samenlevingsperiode vóór overlijden als verdelingsmaatstaf te nemen.

Partnerpensioen voortzetten voor ex-partner biedt uitkomst

CONCLUSIE

De wijziging van het partnerpensioen op risicobasis bij overlijden voor de pensioendatum beoogt kwetsbare groepen te beschermen. Het partnerpensioen is niet afhankelijk van de diensttijd en gerelateerd aan maximaal 50% van het salaris. Dit diensttijdafhankelijk partnerpensioen op risicobasis gerelateerd aan het salaris zorgt ervoor dat met name bij vroeg overlijden en/of korte dienstverbanden er een hoger partnerpensioen is.

Het onbedoelde effect van dit partnerpensioen op risicobasis is dat andere groepen kwetsbaar worden. Zo is er bij scheiding geen partnerpensioen. Uitruil van ouderdompensioen naar partnerpensioen is bij scheiding niet langer mogelijk. De afschaffing van de restitutie van kapitaal bij overlijden van de deelnemer betekent dat er bij PPI's geen partnerpensioen ontstaat. Zo lijkt de ene kwetsbare groep te worden ingewisseld voor de andere. Dat kan leiden tot een revival van het pensioenverweer bij scheiding. Om die inkomensval bij overlijden van de ex-partner tegen te gaan kunnen sociale partners en wetgever voortzetting van partnerpensioen op risicobasis voor de ex-partner toestaan. In dit artikel hebben wij enkele suggesties gedaan om dat mogelijk te maken. <

39 Art. 16 lid 2 Pw.